

Δρος ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ, *Ἡρακλῆς καὶ Ἀχελῶος: Ἀπὸ τὸν μῦθο καὶ τὴν ἱστορία τῆς Κεντρικῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήνα 2002, σχ. 8ον, σσ. 316.

Ὁ ἔγκριτος φιλόλογος κ. Γεώργιος Κων. Καραγεωργος μὲ ἀφειτηρίαν τὴν γνωστὴν πάλιν τοῦ Ἡρακλέους πρὸς τὸν Ἀχελῶον προβαίνει εἰς διεξοδικὴν καὶ ἐμβριθεῖ μελέτην τοῦ θέματος μὲ διεύρυνσιν, ἐμβάθυνσιν καὶ προεκτάσεις ἐξόχως διαφωτιστικὰς διὰ τὴν σχέσιν μύθου, ποιήσεως καὶ ἱστορίας. Ἐπιρρωνύεται καὶ δι' αὐτῆς τὸ ἰσχύον δίδαγμα ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀνιστόρητος μῦθος, ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ ἄμυθος Ἱστορία.

Εἰσαγωγικῶς ἐπιχειρεῖται ἀδρομερῆς θεώρησις τοῦ μύθου τῆς πάλης τοῦ Ἡρακλέους πρὸς τὸν Ἀχελῶον καὶ συσχέτισις μὲ ἄλλους μύθους τῆς Κεντρικῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα τὴν τοξοβολίαν τοῦ ἥρωος μὲ τὸν Εὐρύτου. Ἐπιχειρεῖται ἐπίσης χωροταξικὴ τοποθέτησις τῶν γεγονότων μὲ ἐντοπισμὸν τῆς πάλης καὶ προσδιορισμὸν τῆς πρωτευούσης τοῦ Εὐρύτου Οἰχαλίας.

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ δύο σημαντικῶν μύθων τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ὅποιοι διεξοδικῶς ἐμελετήθησαν καὶ εὐρέως ἐπηρέασαν τὴν ποίησιν καὶ τὴν τέχνην, διερευνᾶται ἡ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ ποίησις εἰς τὴν διάπλασιν, τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ μύθου. Περαιτέρω ἀξιολογεῖται ἡ ἐπενέργεια τῆς μυθικῆς παραδόσεως ὡς πηγῆς ἐμπνεύσεως διὰ τὴν ποίησιν καὶ ὑποβάθρου διὰ τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν. Πρὸς διευκόλυνσιν δὲ τῆς κατανοήσεως καὶ ἐρμηνείαν τοῦ ἐντοπιζομένου εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα μύθου τῆς πάλης καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς τοξοβολίας παρουσιάζονται ὠρισμένα φύλα τῆς περιοχῆς σχετιζόμενα μὲ τὰς συγκρούσεις τοῦ ἥρωος.

Ἐπακολουθεῖ περιγραφή τῆς πάλης, ὅπως παραδίδεται ἀπὸ διαφόρους πηγὰς καὶ ἐξετάζονται ἀντιπροσωπευτικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ ποιητικὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος (Ὀμήρου, Ἡσιόδου, Βακχυλίδου, Ἀρχιλόχου, Σοφοκλέους, Ὀβιδίου), ἀναφερόμενα εἰς τὰ συναφῆ γεγονότα καὶ παρουσιάζονται εἰκαστικὰ ἔργα, ἐμπνεόμενα ἀπὸ αὐτά. Ἀναλυτικὴ εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ μύθου, ὅπως ἐπεχειρήθη (ἀπὸ ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ νεωτέρους φιλόλογους μὲ κριτικὴν θεώρησιν, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται ἡ ἐκδοχὴ ὅτι ὁ μῦθος ἀπηχεῖ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὅποια συνέβησαν εἰς ὠρισμένον χῶρον καὶ διεπλάσθησαν καταλλήλως ἀπὸ τὴν ποίησιν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς λογοτεχνικῆς παραδόσεως.

Ἀπὸ τὴν διεξοδικὴν ἐξέτασιν τῶν κοιλάδων τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ

Ἀχελώου, τῆς τοπογραφίας τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς ἔχει σαφῆ ἐποπτεῖαν, καὶ τῶν περὶ αὐτὰς μύθων τεκμηριώνεται ἡ ἄποψις ὅτι ἐκεῖ δέον νὰ τοποθετεῖται ἡ πάλη Ἡρακλέους καὶ Ἀχελώου καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ, ὅπως πιστεύει ὁ Σοφοκλῆς.

Πρὸς τὴν θέσιν αὐτὴν συναρτᾶται καὶ ἡ ἐξέτασις μετακινήσεως φύλων καὶ μύθων, τῆς ἐρεύνης ἐπεκτεινομένης καὶ εἰς τὴν προέλευσιν ὀνομάτων πόλεων καὶ λαῶν, ἐν οἷς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος "Ἑλλάς", τὰ ὁποῖα συναντῶνται εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ἄλλας περιοχάς. Ἀπὸ τὴν μετατόπισιν τούτων διαπιστοῦται καὶ ἡ μετακινήσις διαφόρων φύλων ἢ θρησκευτικῶν ρευμάτων καὶ ἡ διάδοσις τῆς ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ ἐκπροσωπούμενης λατρείας τοῦ Διός, ἡ ὁποία ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν μὲ τὴν παλαιότεραν λατρείαν τοῦ θεοῦ Ἀχελώου.

Τοιουτοτρόπως ὁ μῦθος τῆς πάλης τοῦ Ἡρακλέους μὲ τὸν Ἀχελῶον διεμορφώθη καὶ ἐπεξετάθη κυρίως μὲ τὴν ποίησιν καὶ τὴν τέχνην, κατέστη εὐρύτερον γνωστὸς καὶ διετηρήθη ἐπὶ μακρόν. Καὶ ἡ ἐντασσόμενη εἰς τὸν κύκλον τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἡρακλέους σύγκρουσις μὲ τὸν Εὐρυτον συνεξετάζεται μὲ ἐκτενῆ ἀναφορὰν εἰς τὴν *Οἰχαλίας ἄλωσιν* καὶ τὰς μετακινήσεις Δωριέων, τῶν ὁποίων ὁ Ἡρακλῆς θεωρεῖται κύριος ἦρωας.

Ἡ μελέτη κατακλείεται μὲ ἐξέτασιν τῆς μορφῆς τοῦ Ἀχελώου, κριτικὴν θεώρησιν τῶν ἀπόψεων διαφόρων ἐρευνητῶν καὶ συναγωγὴν συμπερασμάτων. Οὕτως ὁ Ἀχελῶος, μέγας θεὸς τῶν ὑδάτων, βοηθεῖ τὴν γονιμότητα καὶ τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς, ὁπόθεν ὁ ἄνθρωπος πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἄλλ' ὁ εὐεργέτης αὐτὸς θεὸς μὲ τὰς πλημμύρας του γίνεται πρόξενος καταστροφῶν, διότι ἐκπροσωπεῖ καὶ τὰς τυφλὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἄνθρωπος γίνεται θεός, μὲ κόπους βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον, γίνεται συμπαραστάτης καὶ ὁδηγός του, τὸν ὑπερασπίζεται χωρὶς ἀνταμοιβήν. Ὁ ἐκπρόσωπος αὐτὸς τῆς νέας θρησκείας τοῦ Διὸς θέλει νὰ τιθασσεύσῃ τὰς ἀνεξελέγκτους φυσικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἐμπόδιον εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς πανελλήνιος, συνεπῶς, ἦρωας ἐνσαρκώνει τὸ πρότυπον τοῦ δυνατοῦ ἀνδρός, τὸ ἀνδρικὸν ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον ἔδωκαν ἀρχικῶς εἰς τὸν ἥρωά των οἱ Δωριεῖς καὶ ἀπεδέχθησαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

Ἡ πραγματεία ἐν τῷ συνόλῳ της παρουσιάζει ἀξιόλογον φιλολογικὸν ἐνδιαφέρον. Ἡ μυθικὴ παράδοσις, ἱστορικαὶ πηγαὶ καὶ νεώτεροι λαϊκαὶ δοξασίαι τίθενται ὑπὸ κριτικὴν βάσανον χωρὶς

δογματισμούς· αἱ παρεκβάσεις ἐγείρονται περὶ τὸν κεντρικὸν ἥρωα, τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ὁποίου φωτίζουν ἐπαρκῶς. Ἡ ἀμφισβήτησις ἀπόψεων παλαιότερων ἐρευνητῶν καὶ ἡ διατύπωσις προσωπικῶν θέσεων τοῦ συγγραφέως γίνεται μὲ τὴν δέουσαν τεκμηρίωσιν, πιστοποιουμένην ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν παραπομπῶν, χωρὶς αὐθαιρέτους κρίσεις. Οἱ πίνακες ὀνομάτων καὶ ἐννοιῶν καὶ οἱ μνημονευόμενοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς (Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι) ὑποδηλώνουν τὴν ἐξονυχιστικὴν ἔρευναν καὶ τὴν εἰς βάθος μελέτην τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἐποπτικῶς παρουσιάζεται καὶ ἐπαρκῶς προωθεῖται.

Ὁ ὑπογραφόμενος συγχαίρει καὶ ἐντεῦθεν τὸν συγγραφέα, μαθητὴν του εἰς τὸ Γυμνάσιον Καρπενησίου εἰς δυσκόλους καιροὺς, ὅτε δυσπραγῶν ἠγωνίζετο διὰ τὴν πνευματικὴν του καταξίωσιν, καὶ εὐλόγως καυχᾶται διὰ τὴν καὶ εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν στίβον εὐδοκίμησίν του.

Παναγιώτης Κων. ΒΛΑΧΟΣ